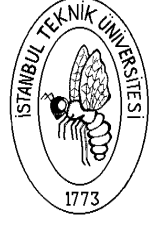

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
BİLGİSAYAR MÜHENDİSLİĞİ BÖLÜMÜ
LOJİK DEVRELERİ LABORATUVARI
DENEY RAPORU

DENEYİN ADI : İKİLİ SAYILAR VE ARİTMETİK İŞLEMLER

RAPORU HAZIRLAYAN : BEYCAN KAHRAMAN

Toplam yedi (7) sayfadan oluşan bu raporu akademik dürüstlük kurallarının tümüne uygun davranarak hazırladım. Kısım de olsa açıkça belirtilen alıntılar dışında alıntı yapmadım.

İMZA

DENEY TARİHİ : 09.03.2005

RAPOR TESLİM TARİHİ : 16.03.2005

DENEYİ YAPTIRAN : Şule Gündüz, Turgay Altılar

ÖĞRETİM ELEMANI

Bu kısım raporun değerlendirilmesi için kullanılacaktır.

İKİLİ SAYILAR VE ARİTMETİK İŞLEMLER

I. Amaç :

Bu deneyde işaretli sayılarla işaretsiz sayılar arasındaki farklar incelenecek, bu sayılar arasında toplama ve çıkarma yapıldığında oluşacak elde ve taşma değerleri hesaplanacaktır. Bunların yanında ALB'nin temel çalışması hakkında deneysel gözlem yapılacaktır.

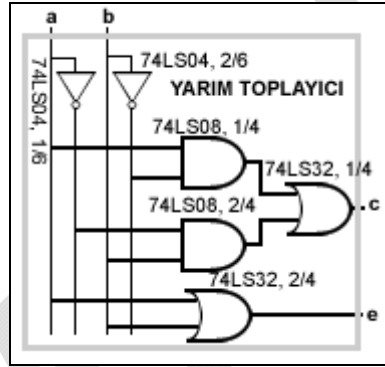
II. Yapılan İşlemler :

I. Deney :

$$c = a.b' + a'.b = a \text{ O } b$$

$$e = a.b$$

a	b	c	e
0	0	0	0
0	1	1	0
1	0	1	0
1	1	0	1

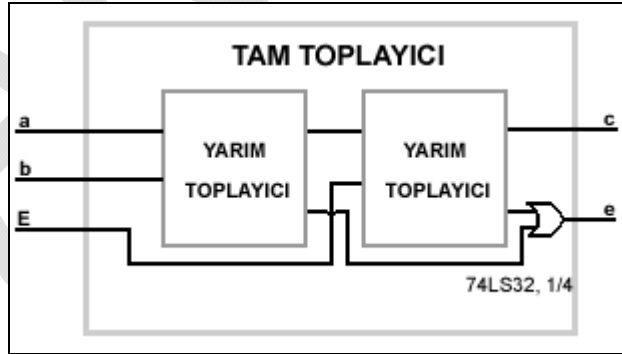
Deneyde yukarıdaki tablodaki sonuçları veren devreyi deneysel olarak gerçekledik. Deneyde girişlere göre tüm çıkışları tam olarak elde ettik.

II. Deney :

$$c = a'.b'.E + a'.b.E' + a.b'.E' + a.b.E = a \text{ O } b \text{ O } E$$

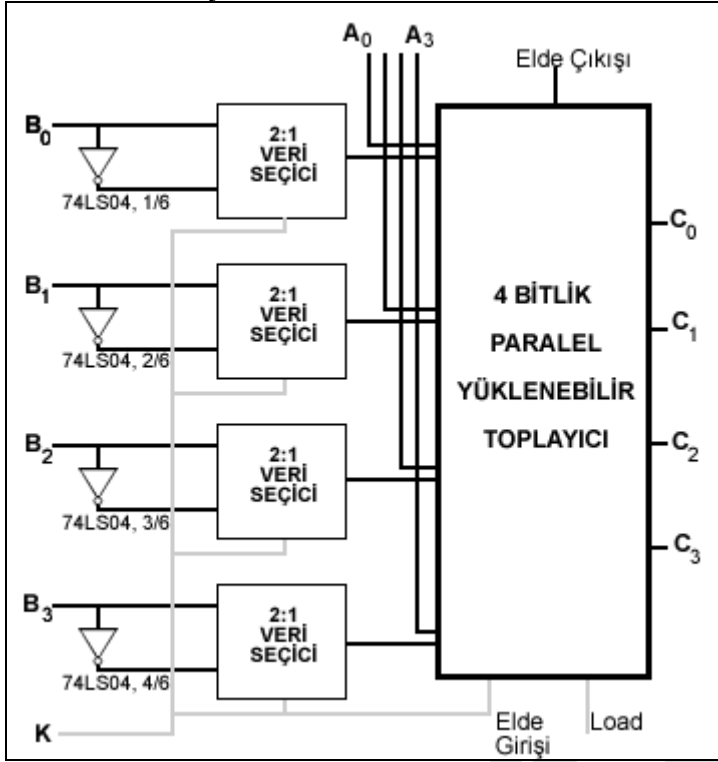
$$e = a.E + b.E + a.b$$

a	b	E	c	e
0	0	0	0	0
0	0	1	1	0
0	1	0	1	0
0	1	1	0	1
1	0	0	1	0
1	0	1	0	1
1	1	0	0	1
1	1	1	1	1

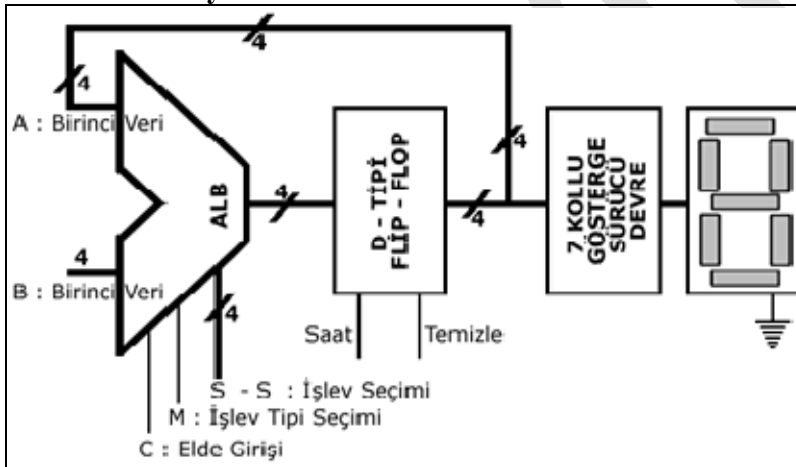
Daha önceden iki yarım toplayıcı ile oluşturduğumuz tam toplayıcı devresini, laboratuvarında da deneysel olarak gerçekleştirdik. Verilen girişlere göre devrenin doğru çalışmasını sınadık.

III. Deneysel :

Normal olarak $C_i = A_i + B_i$ olarak çalışan devremizde $K=1$ olması durumunda çıkarma yapılması istenmiştir. Bunu gerçeklemek için $K=1$ durumunda B yerine B' leri alıp, toplayıcı devresinin elde girişine 1 ($=K$) verirse (burada ikiye tümleme işlemini gerekletirmi olduk.) toplamının yanında çıkarma işlemini de gerçekleştiren devreyi hazırlamış oluruz. Bu hazırladığımız devrenin deneysel olarak alıtığını da gösterdik.

IV. Deneysel :

ALB ile lojik işlemleri gerçekleştirmeye alıtığımız yandaki devreyi, uygun bir şekilde kurmamıza rağmen ALB' şekildeki girişlerinin dışında kalan girişlerini doğru bir şekilde besleyemediğimizden, bunun yanında Cadet'imizde yeterli alıır durumda kontrol girişi bulamadığımızdan deneyimiz yarım kalmıştır.

III. Sorular :

2. SORU

A ₃	B ₃	K	S ₃	T
0	0	0	1	1
1	1	0	0	1
0	1	1	1	1
1	0	1	0	1
Diđerleri				0

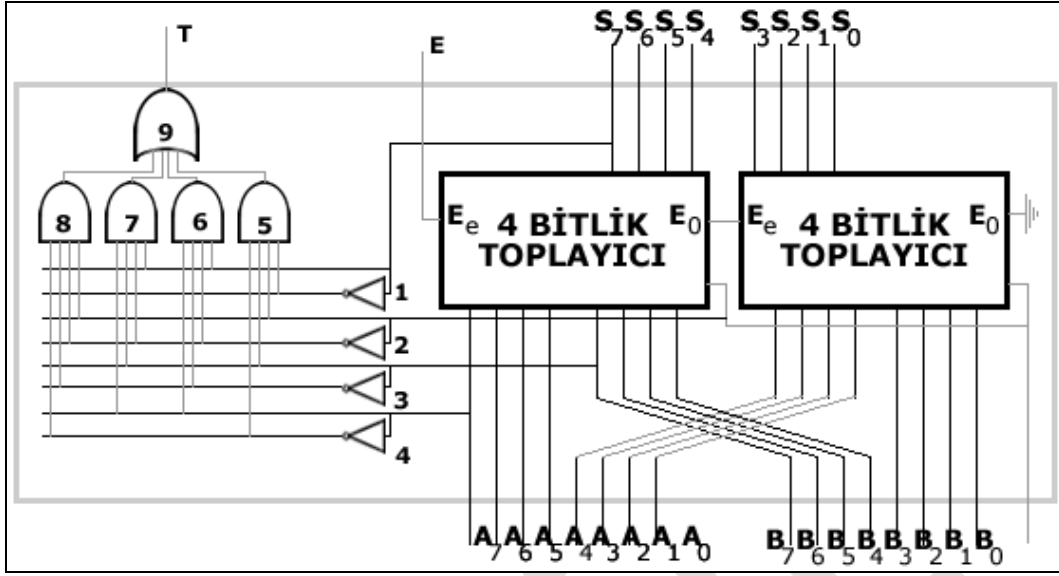
Tamanın oluşabilmesi iin 4 koşul vardır, bu koşulların dışındaki işlemlerde tama oluşmaz :

Tamanın oluştuğu durumlar Ŗunlardır.

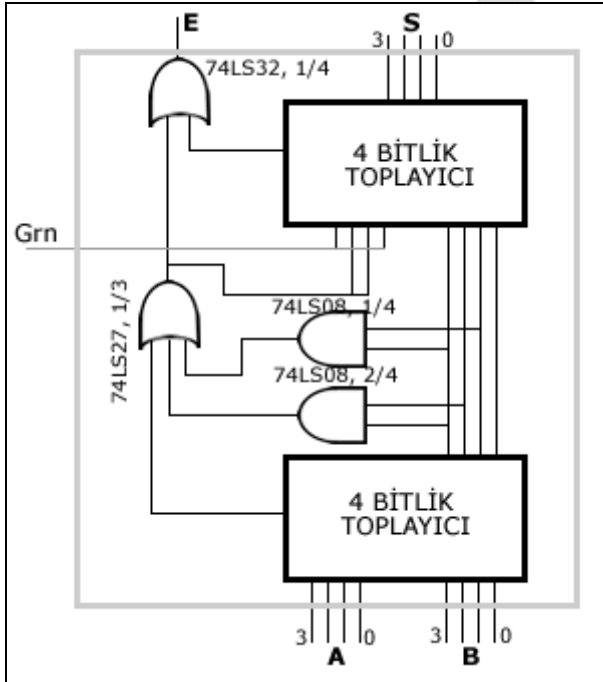
1. Poz + Poz = Neg
2. Neg + Neg = Poz
3. Poz - Neg = Neg
4. Neg - Poz = Poz

Yukarıdaki diyagrama göre de belirttiğimiz bu değerlere göre T (tama) 'yı hesaplırsak;

$T = A'B'K'S + ABK'S + A'BKS + AB'KS'$ bulunur. Bunu çizeceğimiz devrede kullanalım :

3. SORU

Onluk düzende toplama yapabilecek devremizin Karnough Diyagramını çizersek;

(Sonuç) ₂	(Elde) ₂	(Sonuç) ₁₀	(Else) ₁₀
0000	0	0000	0
0001	0	0001	0
0010	0	0010	0
0011	0	0011	0
0100	0	0100	0
0101	0	0101	0
0110	0	0110	0
0111	0	0111	0
1000	0	1000	0
1001	0	1001	0
1010	0	0000	1
1011	0	0001	1
1100	0	0010	1
1101	0	0011	1
1110	0	0100	1
1111	0	0101	1
0000	1	0110	1
0001	1	0111	1
0010	1	1000	1
0011	1	1001	1

Yandaki diyagrama göre oluşturmamız gereken devrede :

A ile B'yi toplayacak ve aşağıdaki durumlara göre sonuca 6 eklersek çözüme ulaşmış oluruz.

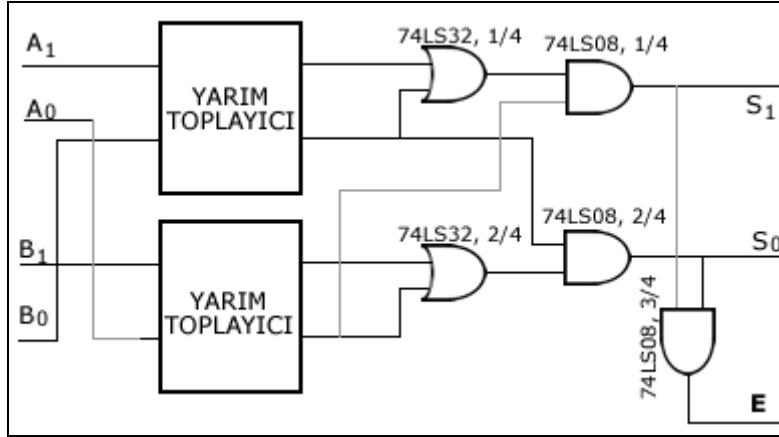
İlk toplama 6 eklenme koşulları :

1. Eğer Elde=1 ise;
2. Eğer $S_3 \cdot S_2$ (en büyük anlamlı iki bit) çarpımı 1 ise
3. Eğer $S_3 \cdot S_1$ değeri 1 ise toplama 6 ekleyeceğiz,

yoksa sonuca 0 ekleyip devremizi bitireceğiz. Bu verilere göre devremizi çizersek, yukarıdaki tasarıma ulaşabiliriz. Burada bu üç koşul sağlandığında ikinci devrede toplama 6 eklenmesi bu gelen taşma verisiyle sağlanmıştır.

Bu işlem gerçekleştiğinde elde 1 olduğuna göre, bu çarpımı elde çıkışı olarak da sürebiliriz.

4. SORU

Yarım toplayıcılarla gerçekleştirilmesi istenen devrenin karnough diyagramını çizelim : (Çarpma Sonucu)

A\B	00	01	11	10
00	00	00	00	00
01	00	01	11	10
11	00	11	01	10
10	00	10	10	00

Karnough diyagramına göre S_0 ve S_1 değerlerini hesaplırsak;

$$S_0 = A_0B_0'B_1 + A_0A_1'B_1 + A_0'A_1B_0 + A_1B_0B_1'$$

$$S_1 = A_0B_1 \text{ olarak bulunabilir. Buradan hareketle;}$$

Yarım toplayıcının

$$C = AB' + A'B \text{ ve } E = AB \text{ şeklinde çalıştığı da gözönüne alınırsa}$$

$$S_0 = A_0B_1 (B_0' + A_1') + A_1B_0 (A_0' + B_1') \text{ ye göre :}$$

A_1 ile B_0 'ı A_0 ile de B_1 'i toplattırırsak, büyük bir kısmını oluşturmuş olacağımız devremizi birkaç ek lojik elemanın yardımıyla gerçekleştirebiliriz.

IV. Kısa Sınav Soruları:

1. İki tane 4:1 veri seçici ve bir tane Tümlleme (NOT) kapısı kullanarak ikili tam çıkarıcı devreyi tasarlayınız.

Cevap:

Yandaki çözümde

İkili tam çıkarıcı devrenin diyagramını çizmeye kalkarsak :

Bu soruda iki farklı düşünce tarzına göre iki farklı devre elde ederiz.

1. yöntem (Borç yoksa elde = 1)

A	B	E	C (Sonuç)	E (Elde)
0	0	0	0	1
0	1	0	1	0
1	0	0	1	1
1	1	0	0	1
0	0	1	1	1
0	1	1	0	1
1	0	1	0 (+E var)	+1
1	1	1	1	1

$$C = A'B'E' + AB'E' + A'B'E + ABE$$

Bulunur ki bu devreyi tek tümlleme kapısıyla gerçekleştiremeyiz.

Bu devrede C ve E'yi hesaplırsak;

Yine

$$C = A'BE' + AB'E' + A'B'E + ABE$$

Bulunur. Ki bu gene tek tümleme kapısıyla gerekleŒmez.

Bunların yanında E'leri de gerekleŒtirmeyiz.

2. yöntem (B sayısını 2'ye tmleyip, A ile toplama iŒlemini gerekleŒtirirsek)

A	B	E	C (Sonu)	E (Elde)
0	0	0	0	0
0	1	0	1	0
1	0	0	1	0
1	1	0	0	1
0	0	1	1	0
0	1	1	0	1
1	0	1	0 (Elde o.)	1
1	1	1	1	1

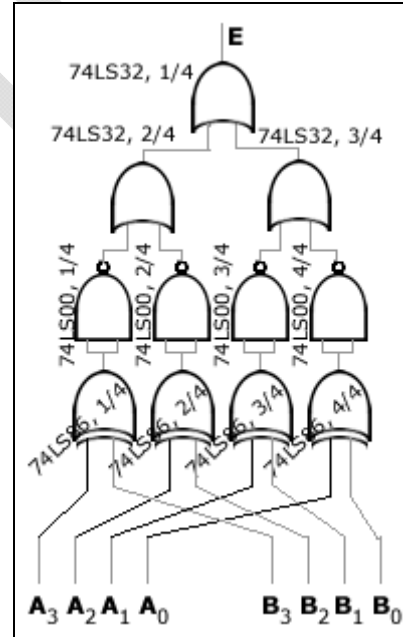
Olduđunu kabul edersek yandaki devreyi elde ederiz;

2. Dört bitlik iki sayıyı karŒılaŒtıran, sayılar eŒitse ıkıŒı lojik-1, sayılar eŒit değilse ıkıŒı lojik-0 yapan bir kombinezonsal devreyi en az sayıda iki giriŒli VE (AND), VEYA (OR), TVE (NAND), YA DA (EXOR) kapısı kullanarak tasarlıyoruz.

Cevap:

4 bitin de tek tek eŒitliđini kontrol edip, bunların arpımını sonuca gönderirsek iŒlem biter. nk arpım sadece hepsinin 1 olduğu durumda lojik "1" ıkıŒını üretir.

EŒit olup olmadığını kontrolü etmek iin elimizde XNOR kapısı bulunmadığına göre : Bu kontrolü EXOR kapısının NAND'ı ile sağlayabiliriz. En son da bu dört ıkıŒı VE'lersek devremiz biter.

V. Yorum ve GrŒler :

Bu deneyde temel lojik bilgilerimizi olduka iyi bir Œekilde kullanmıŒ olduk. Ancak, quiz deki ilk soruyu halen zemedim ve bu sorunun yanlıŒ olduğunu, sorulmak istenenin aık bir Œekilde verilemediğini dŒnyorum. Bunların yanında ALB'lerin hibir deney grubu tarafından baŒarılı bir Œekilde gereklenememesi, bu deneyin eksiklerinden biri olmuŒtur. Bunda kablo sayısının yetersiz olması, kadetlerin belli bölümlerinin alıŒmaması, verilen srenin yetersiz

olması ve lojik devrelerin kullanım kılavuzlarının yeterince açık olmamasının büyük payı olmuştur. ALB'nin Deney 3 kitapçığı dışında kalan girişlerinin ne şekilde seçileceği hem tam olarak belirlenememekte, hem de bunu bulabilmek için gerekli zaman bize verilmemektedir.

SAMPLE